

druk van dit boek uit. Ik weet nog heel goed, welk een genot ik heb gehad met de lezing ervan; een dergelijk werk over klinische bacteriologie bestond niet en een ander bestaat ook nog niet — en ik heb er zeer veel uit geleerd. Nu na 16 jaar ligt de 6de uitgave voor mij; het boek is in den loop der tijden dikker geworden, van 470 tot 1376 bldz., maar ook nu nog is het een genoeg en het door te bladeren en het te raadplegen.

De indeeling van het werk is dezelfde gebleven; na een algemeene bacteriologische inleiding over de techniek en de immuniteitsleer worden de verschillende infectieziekten besproken; ook de belangrijkste ziekten der dieren worden behandeld. De schrijvers beperken zich daarbij niet tot de bacterieele infecties, maar behandelen ook die door protozoen, terwijl tenslotte ook enkele belangrijke wormziekten behandeld worden. De buitenlandsche literatuur uit den laatsten tijd is overal behoorlijk vermeld.

Het spreekt vanzelf, dat niet alles wat in dit boek besproken wordt altijd strookt met eigen inzichten. Aangezien KOLLE de plaats van EHRLICH heeft ingenomen, is het begrijpelijk, dat diens inzichten in dit boek nog steeds verdedigd worden, niettegenstaande langzaam aan de humoraalpathologische denkbeelden van EHRLICH moeten wijken voor meeningen, gegrond op cellulair-pathologischen bodem. Maar dat doet aan de waarde van het boek weinig af, ook niet dat enkele nieuwere snufjes zooals b.v. de vaccinatie tegen typhus per os (BESREDKA) niet vermeld worden en de kwestie van den bacteriophage er wel heel mager afkomt. Het boek is een uitstekende raadsman voor ieder, die uit de kliniek met de bacteriologie in aanraking komt.

L. K. WOLFF.

Leerboek van de Huidziekten en van haar behandeling door S. MENDES DA COSTA, Hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam. Tweede geheel herziene druk. Met 202 afbeeldingen tusschen den tekst. Haarlem. De Erven F. BOHN. 1923. Prijs: f 16.50, geb. f 19.50.

De tweede druk van het, vroeger door mij in dit *Tijdschrift* aangekondigde leerboek der huidziekten en van haar behandeling door prof. S. MENDES DA COSTA zag voor eenigen tijd het licht. Het zal wel niemand, die de ontwikkeling der dermatologie in de laatste jaren gevolgd heeft, verwonderen, dat deze tweede druk ook geheel herzien moest worden. De aetologische opvatting van sommige huidziekten werd in verband met nieuwere onderzoekingen gewijzigd of kreeg voor het eerst een vastere basis.

Vroeger weinig of niet bekende huidaandoeningen werden nauwkeuriger beschreven, terwijl de physische therapie der huidziekten, vooral door de stralenbehandeling, een belangrijke uitbreiding kreeg. Om de daardoor veroorzaakte vermeerdering van stof eenigszins te vereffenen heeft de schrijver in dezen tweeden druk de inleiding over anatomie en physiologie der huid weggelaten. Het hoofdstuk over algemeene therapie der huidziekten werd echter behouden en met vele bijvoegingen verrijkt.

Mej. A. HISSINK, arts, assistente voor radiotherapie, heeft alles wat op dit gebied valt in een afzonderlijke paragraaf bewerkt. Het plan van bewerking van den eersten druk werd ook nu gevolgd.

Het leerboek geeft een volledig overzicht over alle verschijnselen, die zich op de huid kunnen voordoen dus b.v. ook de uitslagen voorkomende bij acute infectieziekten. Zoo worden ook de syphilden in het uitgebreide hoofdstuk over huidaandoeningen bij chronische infectieuse ziekten uitvoerig besproken. Het komt mij voor, dat daar dit leerboek vooral voor studenten en algemeene practici bestemd is, deze methode van bewerking, waarbij alle huidverschijnselen in één werk besproken worden, van een diagnostische standpunt aanbevelenswaardig is.

Het is niet mogelijk in deze korte beschouwing de vele bijvoegingen en wijzigingen afzonderlijk te bespreken.

In het hoofdstuk over pityriasis, eczema en ekzematiden bespreekt de schrijver de opvatting der vroegere Weener school, die het ekzeem als een door uitwendige oorzaken van allerlei aard veroorzaakte dermatitis beschouwde, en het standpunt der Fransche school, die het ekzeem als een gevolg van constitutie-anomalieën opvat.

Na deze uiteenzetting, waarbij hij vooral de leer der Fransche school (BROcq) bestrijdt, volgt dan een beschouwing over de door UNNA verdedigde opvatting van ekzemen als parasitaire huidcatarrhen.

Het hoofdstuk over dermatomycosen werd op verzoek van den schrijver door den heer D. MUYS, arts, hoofd der gemeentelijke favus-poliklinieken, bewerkt.

Wanneer ik mijn indruk van het geheele werk in een enkel woord mag samenvatten, komt het mij voor, dat ook deze tweede herziene druk de belangstelling der Nederlandsche artsen en studenten in de geneeskunde wegens zijn volledigheid en groote waarde voor de behoeften der praktijk ten volle verdient. Die praktische waarde werd door de toevoeging van zeer vele nieuwe en voortreffelijke afbeeldingen nog weer belangrijk verhoogd.

M. S. GUTTELING.

Handbuch der gesamten Tuberkulose-Therapie, herausgegeben von Prof. Dr. med. ERNST LÖWENSTEIN, unter Mitarbeit von..... Berlijn-Weenen, URBAN & SCHWARZENBERG, 1923. Twee deelen, 2027 bldz. Prijs van het eerste deel (bldz. 1—1044) ingenaaid 41.25, geb. 45 Zwitsersche franken; van het tweede (bldz. 1045—2027) ingenaaid 33.75, geb. 38.25 Zwitsersche franken.

Een groot handboek, waarin de geheele tuberculotherapie wordt behandeld, moet in een tijd, waarin velen zich tot de studie der tuberculose aangetrokken voelen, in ruimen kring belangstelling wekken, want er bestaat ongetwijfeld behoefte aan een werk, waarin men alles vinden kan, wat bij de behandeling van lijders aan tuberculose te pas komt. Men kan natuurlijk niet over de